

Uspešno usklajevanje dvojne kariere vrhunskih športnikov

Mojca Braz*

Fakulteta za komercialne in poslovne vede, Lava 7, 3000 Celje, Slovenija
braz.mm@gmail.com

Mateja Gorenc

Mednarodna fakulteta za družbene in poslovne študije, Mariborska 7, 3000 Celje, Slovenija
mateja.gorenc@gmail.com

Povzetek:

Raziskovalno vprašanje (RV): Kateri dejavniki vplivajo na uspešno usklajevanje dvojne kariere vrhunskih športnikov?

Namen: Namen uspešnega usklajevanja dvojne kariere vrhunskih športnikov je pridobitev izobrazbe med samo športno kariero. Pridobljena izobrazba pripomore k večji zaposljivosti športnika po končani športni karieri.

Metoda: Uporabili smo kvantitativno metodo v raziskovanju, deskriptivno analizo, linearno in multiplo analizo. Statistično analizo smo izvedli s statističnim programom SPSS.

Rezultati: Iz raziskave smo ugotovili, da na uspešno usklajevanje dvojne kariere vplivajo osebni dejavniki in značilnosti študijskega programa.

Organizacija: Višje oziroma visokošolski zavodi se morajo zavedati, da morajo prilagoditi študij športnikom, saj se bo s tem povečala izobrazba športnikov.

Družba: Športniki bodo po končani športni karieri z izobrazbo lažje zaposljivi.

Originalnost: Iz pridobljenih podatkov in ugotovitev so oblikovani predlogi za izboljšanje možnosti dvojnih karier športnikov v Sloveniji.

Omejitve/nadaljnje raziskovanje: V raziskavi smo se omejili, da smo anketirali Slovenske vrhunske športnike.

Ključne besede: dvojna kariera športnikov, kariera v športu, študent športnik, odločitev za študij, uspeh pri študiju, status študenta, študij na daljavo, evalvacija prilagoditev študija športnikom.

1 Uvod

Pojem dvojne kariere je mišljen kot uspešno usklajevanje športne in akademske kariere vrhunskih amaterskih športnikov. K uspešnemu izvajanju dvojne kariere športnikov poleg izobraževanja, zaposlovanja, zdravstva, sociale in financ prispevajo tudi starši, trenerji, športni centri, športne organizacije in športna združenja.

Strokovna skupina EU za izobraževanje in usposabljanje v športu, ki šteje sedemindvajset strokovnjakov (med njimi pa ni bilo predstavnika Slovenije), je septembra 2012 odobrila smernice EU za dvojno kariero športnikov. Objavljene so v dokumentu »EU Guidelines on Dual Careers of Athletes«. Ta dokument je kot evropska spodbuda usklajevanju karier

rezultat projekta Regional Centre for Dual Career Politics and Advocacy – DC4AC, ki ga financira program EU Erasmus +.

Smernice so v prvi vrsti namenjene oblikovalcem politik v državah članicah EU kot vodilo za implementiranje akcijsko usmerjenih nacionalnih smernic za dvig ozaveščenosti o dvojni karieri športnikov, saj temeljijo na relevantnih teorijah, raziskavah in praktičnih izkušnjah, glede dvojne kariere v državah članicah. Ključna pri strategiji sta pravni in finančni okvir, zelo pomembne pa so tudi prilagoditve izobraževanja. Smernice naj bi prispevale k izmenjavi dobrih praks med državami članicami EU.

Številni perspektivni športniki ravno v času, ko bi lahko dosegli najbolj odmevne rezultate, končajo športno kariero, saj ne morejo uskladiti študijskih obveznosti z zahtevami športa. Vrhunska športna kariera je v današnjem času do zadnje malenkosti voden proces, v katerem deluje vrsta strokovnjakov, ki stremijo zgolj za vrhunskimi dosežki. Pri tem pa se moramo zavedati, da športniki amaterji kljub doseganju elitnih rezultatov za svoje dosežke ne morejo (ne smejo) biti materialno nagrajeni, saj s tem avtomatično prestopijo v profesionalne vode.

Prednost dvojne kariere je pridobitev izobrazbe med samo športno kariero ali kmalu po zaključku le-te, kar pripomore k večji zaposljivosti športnika, zmanjšanju stresa in eksistenčnih problemov po končani športni karieri.

V Sloveniji kljub obsežni zakonodaji, ki ureja šolstvo in šport nimamo izdelanega sistema, s katerim bi enotno pomagali vrhunskim športnikom pri odločitvi za dvojno kariero, ter določili statusne pravice, ki bi jim omogočale usklajevanje šolanja in nadaljnje športne kariere. Cilj raziskave je ugotoviti kateri dejavniki vplivajo na uspešno usklajevanje dvojne kariere.

2 Teoretična izhodišča

Različni avtorji (Brečko, Holland, Možina, Roe, Super, Stein), opisujejo dejavnike uspešne poklicne kariere. V procesu odločanja za poklic oziroma študij, so med najpomembnejšimi posameznikove osebne lastnosti (sposobnosti in spretnosti, temperament, značaj, želje, interesi, preference, vrednote in motivacija), telesne značilnosti in s tem povezano zdravje, ter učne-delovne navade.

Dejavniki uspešne kariere (napredovanja) so po psiholoških teorijah (Konrad, 1996) poklicni interes, sposobnosti, kompetence, znanja, spretnosti, dinamika, povezana z življenjskim razvojem in motivacijo; medtem ko sociološke teorije poudarjajo položaj posameznika v družbi (socialno ekonomski status, poklic staršev, vpliv šole). Med dejavniki razvoja uspešne poklicne kariere so dejavniki v okolju (normativna ureditev, trg delovne sile, dejavniki dejavnosti), pri posamezniku (spol, starost, stopnja pridobljene formalne izobrazbe, delovne izkušnje, izobraževanje, delovna doba) in dejavniki na nivoju organizacije (organizacijska struktura, gospodarjenje, poslovna uspešnost in razvojne strategije organizacije, obstoječa kadrovska struktura, delovne okoliščine, delovna uspešnost posameznika ter sistem

ocenjevanja delovne uspešnosti in zadovoljstvo z delom oziroma izobraževanje, ocenjevanje delovne uspešnosti (Ferjan 2003, 470).

Na uspešno dvojno oziroma poklicno kariero športnikov pa vplivajo še dejavniki povezani s športom. Povezavo med uspehom v športu in pri študiju so raziskali že Coakleya (1990; v Sivec, 2005); Marsh (1993; v Sivec, 2005); Ogilvie in Howe, 1982, 1986; v CeciĆ Erpič, 2002a, in ugotovili, ali vrhunski uspehi v športu negativno vplivajo na študij športnikov ali da športna kariera pozitivno vpliva na izobraževanje športnikov. Raziskave o statusu športnika, ki so jih naredili Kovač in sodelavci, 1998; Sivec, 2005; Jurak, Kovač in Strel, 2005, kažejo, da »Status« učenca/dijaka/študenta športnika in možne prilagoditve študija ter možnost študija na daljavo pozitivno vplivajo na uspešnost pri študiju. Gaston-Gayles (2002); Pettaway Willis (2005); Vroom, (1964); Adler in Adler (1991) ter Clow (2000) so preverjali akademsko, športno in karierno motivacijo športnikov in ugotovili, da obstaja povezava med motivacijo in študijem ter športom.

Z namenom, da bi ugotovili kateri dejavniki vplivajo na uspešno usklajevanje dvojne kariere smo si zastavili raziskovalno vprašanje:

Na športnikovo izbiro študija vplivajo osebni dejavniki, značilnosti študijskega programa in značilnosti športne kariere.

Na podlagi raziskovalnega vprašanja smo zastavili tri hipoteze:

H1: Na športnikovo izbiro študija vplivajo osebni dejavniki (sposobnosti, interesi, predhodni šolski uspeh, motivacija).

H2: Na športnikovo izbiro študija vplivajo značilnosti študijskega programa (zahtevnost, obseg študijskih obremenitev, možne prilagoditve).

H3: Na športnikovo izbiro študija vplivajo tudi značilnosti športne aktivnosti (obseg treningov, tekmovanj, odsotnosti, fizična zahtevnost športa, oddaljenost bivanja od objektov za trening, nivo tekmovanja, motiviranost za šport, uspeh pri športu).

3 Metode

Za zbiranje podatkov smo uporabili kvantitativno metodo. Standardizirano spletno anketo smo pripravili in izvedli v letu 2017, trajala pa je do leta 2019, saj je bilo za njeno izvedbo treba zagotoviti vso ustrezno informacijsko podporo. Pred dejanskim začetkom anketiranja je bilo izvedeno pilotsko izvajanje vprašalnika na Olimpijskem komiteju Slovenije in na Fakulteti za komercialne in poslovne vede v Celju. Anketa pred tem še ni bila uporabljena. Anketni vprašalnik smo poslali več kot 400 športnikom v Sloveniji, od katerih pa smo dobili ustreznih za potrebe raziskave le 112. Segment anketirancev smo izbrali v klubu olimpijcev, ki so imeli v aktivnih letih kariero vrhunskih športnikov, med katero so se ali pa se niso

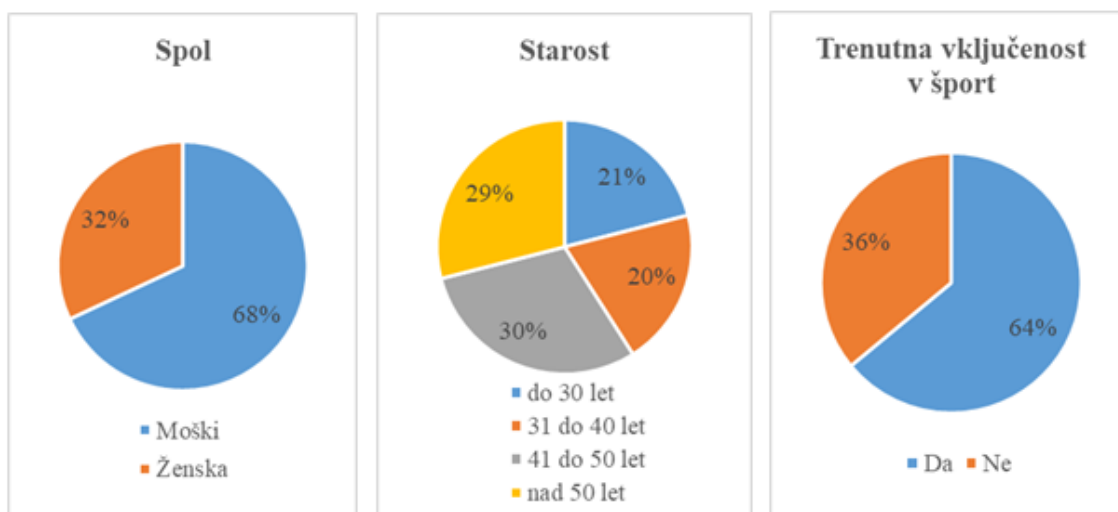
odločili še za akademsko kariero. Spletno anketo smo izvajali v obdobju od 1. 7. 2017 do 23. 10. 2019. Anketo smo uspešno izvedli in je bila 23. 10. 2019 tudi zaključena.

Hipoteze smo preverili na osnovi anketiranja športnikov, ki so usklajevali dvojno kariero. Za analizo dobljenih podatkov smo uporabili linearno multiplo regresijsko analizo (metodo Enter, zato da smo vse izbrane spremenljivke hkrati vključili v model. Metoda enter nam v rezultatih prikaže vse spremenljivke, četudi njihov vpliv ni statistično pomemben). Od vsakega dejavnika smo dobili povprečno vrednost odgovora, ki smo jo obdelali s Pearsonovim koeficientom korelacije in regresijsko analizo. Uspešnost smo merili z Likertovo lestvico od 1 do 5.

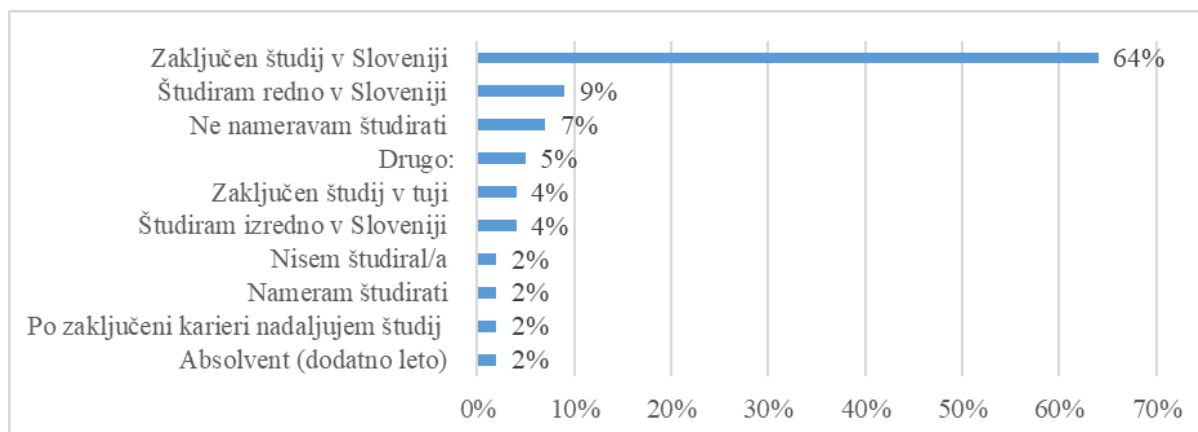
4 Rezultati

V tem poglavju prikazujemo rezultate kvantitativne raziskave (Anketni vprašalnik). Ob preverjanju hipotez prikazujemo operacionalizacijo spremenljivk in strukturo merilnega instrumenta (spletnega anketnega vprašalnika). V sklopu statistične analize prikazujemo opisno statistiko in rezultate hipotez.

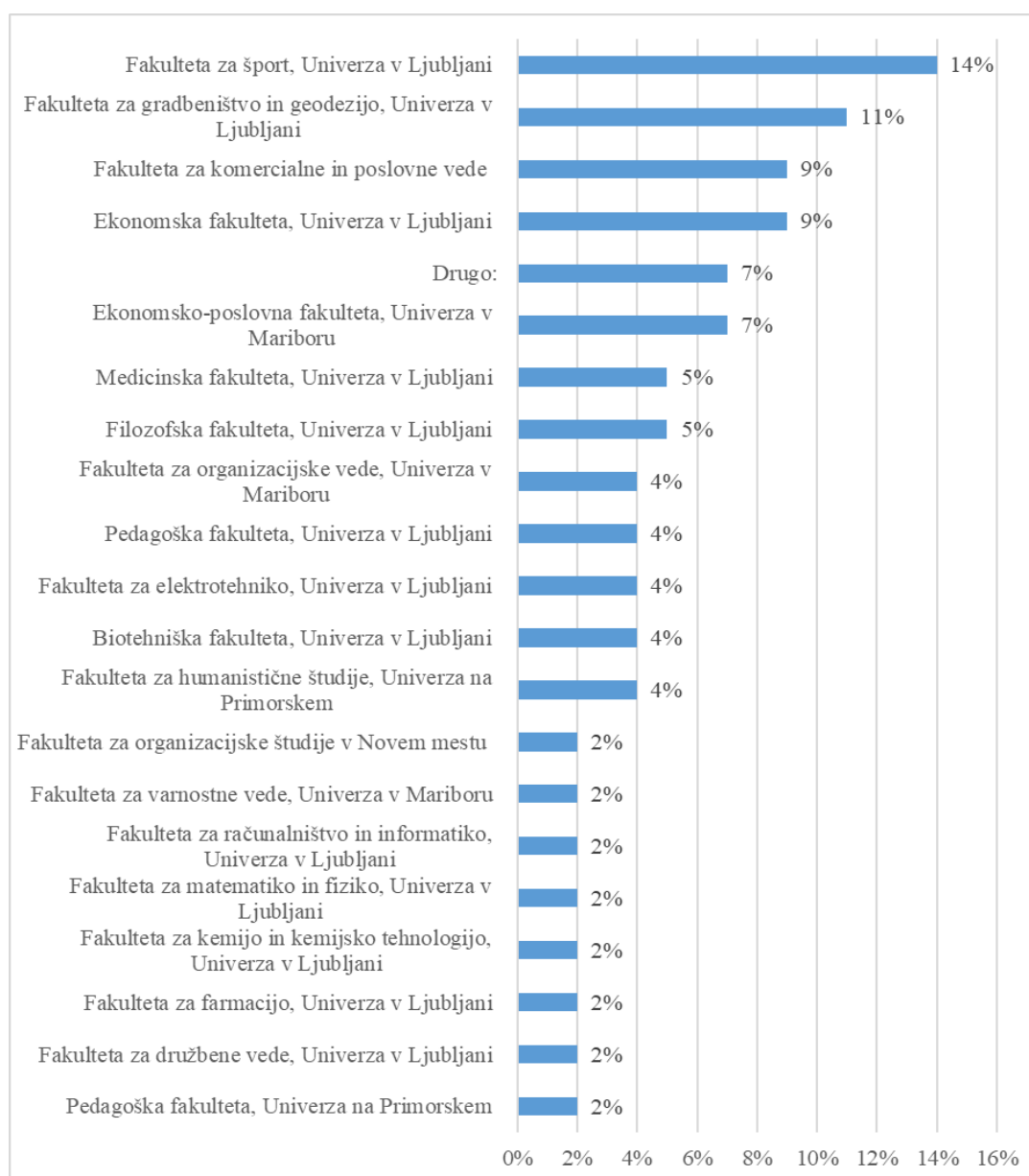
Za namen raziskave smo kot vzorec postavili vrhunske športnike, ki so se v času svoje športne kariere odločili za študij oziroma usklajevanje dvojne kariere. V kvantitativni raziskavi je sodelovalo 396 anketirancev, od katerih se jih je na izpolnitev ankete odzvalo 165, od teh pa je bilo veljavnih 112 vprašalnikov. Izločili smo 53 vprašalnikov, saj niso bili izpolnjeni v celoti. Vzorec kvantitativne raziskave je $N = 112$, ki ga predstavljajo športniki v Republiki Sloveniji, stari od 19 do 76 let. Na sliki 1 so prikazani demografski podatki anketirancev.

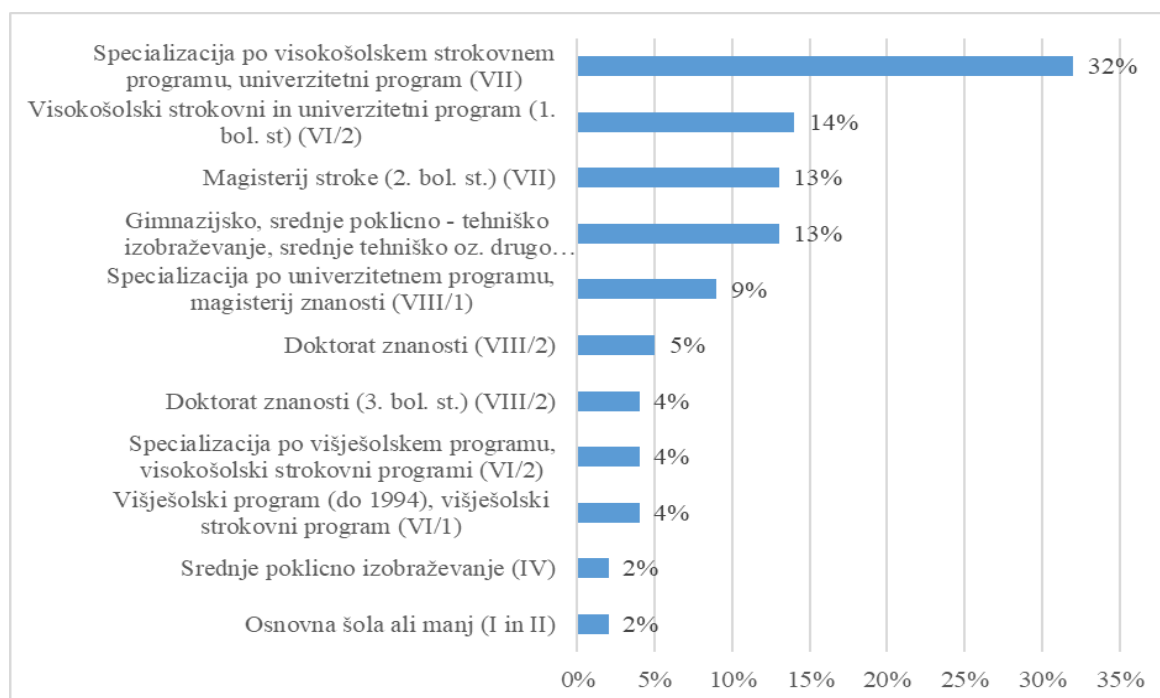
Slika 1. Demografski podatki

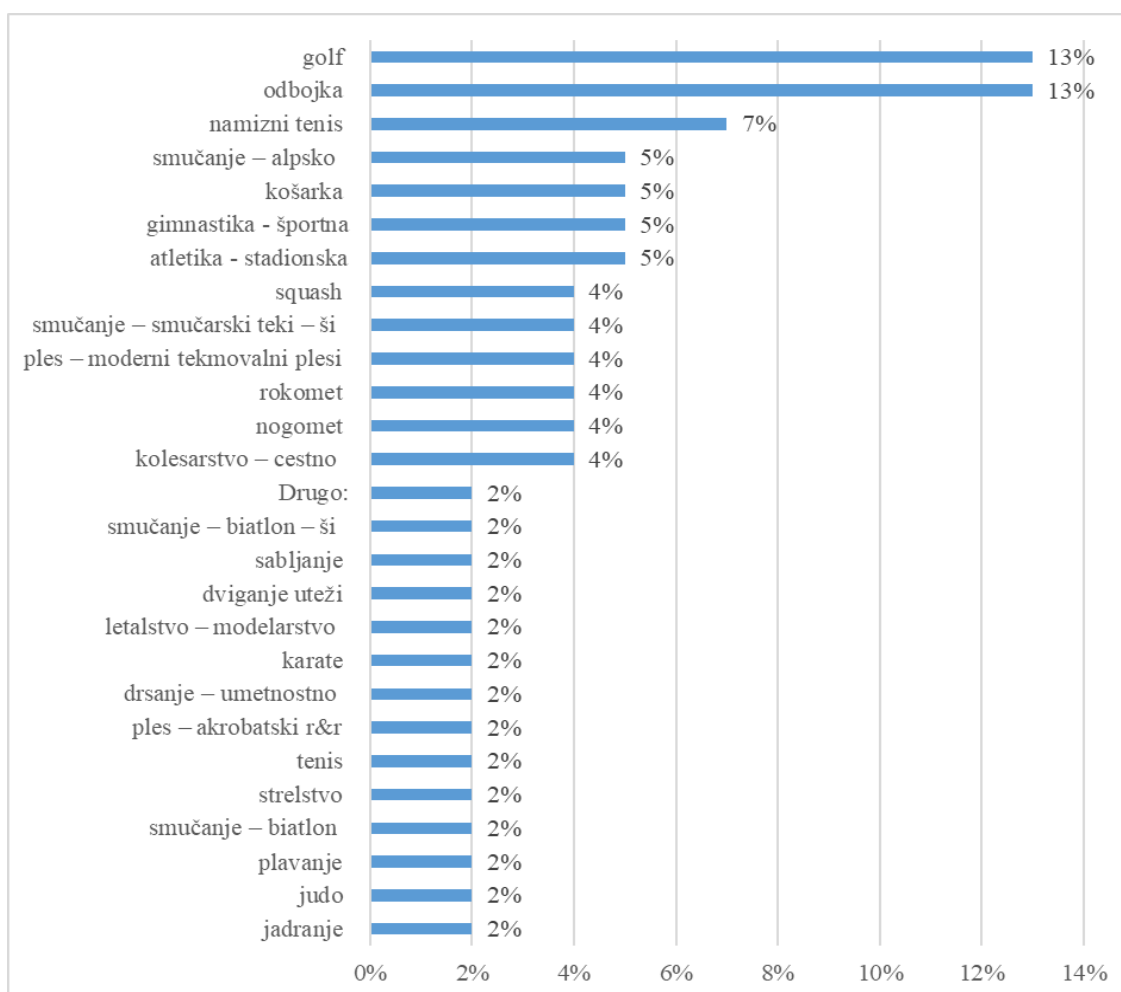
Slika 2. Trenutna vključenost v študij

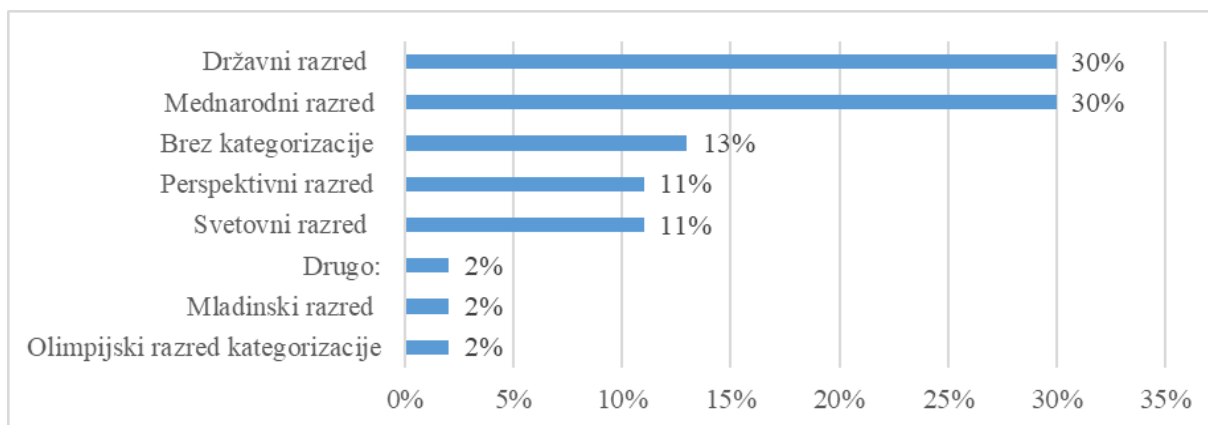
Slika 3. Ime izobraževalnega zavoda, kjer ste se šolali (se šolate)

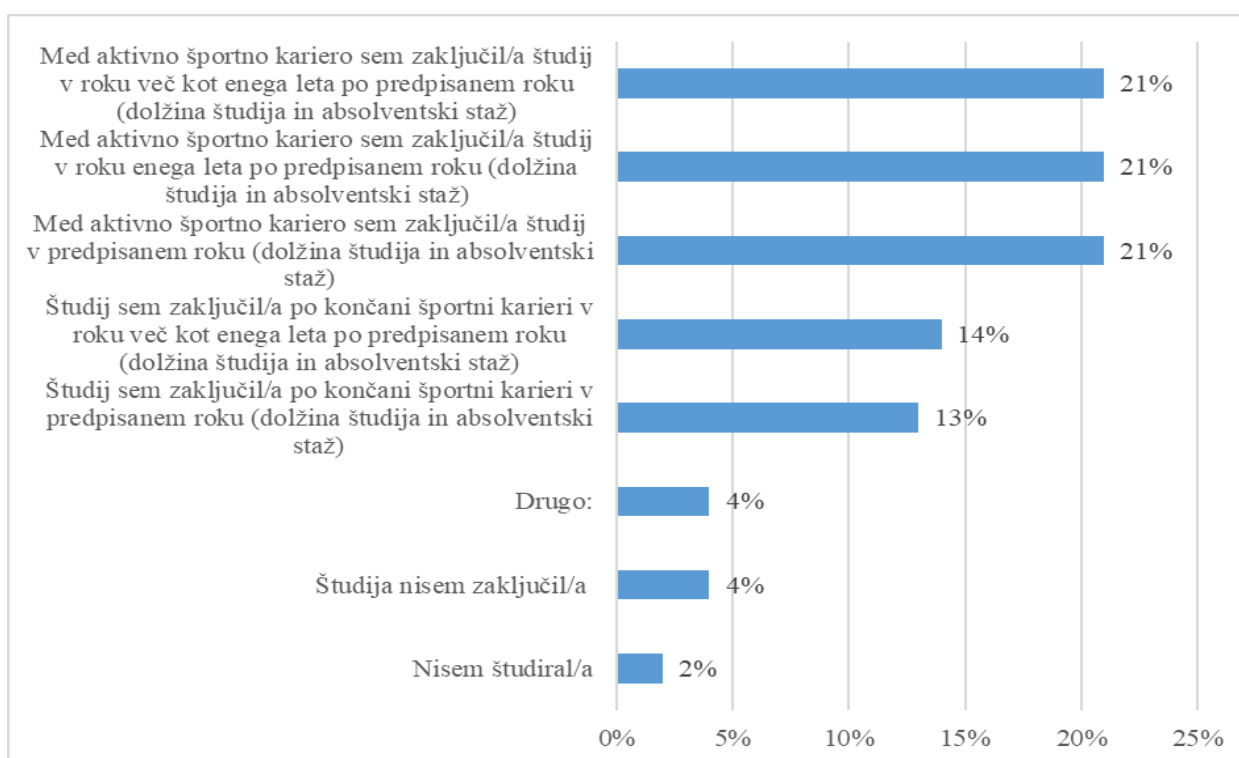
Slika 4. Zaključena stopnja izobrazbe

Slika 5. Športna panoga

Slika 6. Kategorizacija glede na OKS

Slika 7. Usklajevanje športa in študija

4.1 Opisna statistika

Ključne značilnosti podatkov so izražene s pomočjo metod opisne statistike. Standardni odklon pove, kako so podatki razpršeni okoli aritmetične sredine. Visoka vrednost standardnega odklona pomeni, da so vrednosti bolj razpršene, nizka pa, da so bolj zgoščene okoli aritmetične sredine. Trditve, ki opisujejo spremenljivke so predstavljene v tabelah od Tabela 1 do Tabela 4. Vse trditve so bile ocenjene na lestvici od 1 do 5, pri čemer za izbrano oceno 1 pomeni »Zelo nepomembno« za izbrano trditev ocena 2 pomeni »Ni pomembno« za izbrano trditev ocena 3 pomeni »Niti pomembno, niti nepomembno« za izbrano trditev ocena 4 pomeni »Pomembno« za izbrano trditev ocena 5 pa pomeni »Zelo pomembno«.

Tabela 1. Dejavniki izbire študija

DEJAVNIKI IZBIRE ŠTUDIJA – Uspešno usklajevanje dvojne kariere	N	Minimum	Maximum	Povprečje	Standardni odklon
Bližina kraja študija kraju treningov	110	1	5	4,40	0,969
Predvidene možnosti prilagajanja študija športnim aktivnostim	110	1	5	4,31	0,916
Interes oziroma veselje do posamezne smeri študija	110	1	5	4,16	0,914
Možnost za treninge v kraju, kjer se izvaja študij	110	1	5	4,31	0,993
Štipendija izobraževalne institucije	110	1	5	3,62	1,125
Dobri pogoji za ukvarjanje s športom v okviru fakultete oz. višje/visoke šole	110	1	5	3,75	1,215
Razumevanje izobraževalne organizacije za moje športno udejstvovanje in podpora pri izobraževanju.	110	2	5	4,45	0,737
Drugo	2	5	5	5,00	0,000

Tabela 2. Osebnostni dejavniki

OSEBNOSTNI DEJAVNIKI – Uspešno usklajevanje dvojne kariere	N	Minimum	Maximum	Povprečje	Standardni odklon
Intelektualne sposobnosti	110	1	5	4,36	0,775
Športne sposobnosti	110	1	5	3,91	0,982
Emocionalna inteligentnost	110	1	5	4,15	1,057
Medosebna oz. socialna inteligentnost	110	1	5	4,02	0,824
Interes za šport	110	2	5	4,20	0,907
Interes za študij	110	3	5	4,36	0,646
Interes za uspešno poklicno kariero	110	3	5	4,09	0,749
Predhodni šolski uspeh	110	1	5	3,31	1,047
Motiviranost za šport	110	1	5	4,15	0,907
Motiviranost za študij	110	1	5	4,25	0,795
Motiviranost za poklicni uspeh	110	1	5	3,75	0,999
Organizacijske sposobnosti	110	1	5	4,58	0,759
Znotraj-osebna inteligentnost	110	2	5	4,18	0,815
Delavnost	110	2	5	4,62	0,704
Vztrajnost	110	2	5	4,65	0,696
Ekstravertiranost (interes za družabne dogodke, aktivni, energični.	110	1	5	3,15	0,887
Introvertiranost (usmerjenost vase)	110	1	5	3,05	1,003
Čustvena stabilnost	110	1	5	4,29	0,828
Težnja po uveljavljanju lastnega mnenja	110	1	5	3,13	1,134
Sprejemljivost (ohranjanje pozitivnih odnosov z drugimi; sposobnost razumevanja z drugimi osebami, premagovanje frustracij, ki so povezane z življenjem v skupini)	110	1	5	3,87	1,015
Odprtost - kulturna sofisticiranost in odprtost za nove izkušnje	110	1	5	3,67	0,978
Znanje (povezano s študijskimi vsebinami)	110	1	5	3,67	0,940
Uporaba nedovoljenih pripomočkov	110	1	5	2,00	1,241

»nadaljevanje«

Sreča	110	1	5	3,18	1,396
Izpitne spretnosti	110	1	5	3,36	1,002
Izpitna bojazen, stres	110	1	5	2,84	1,080
Timsko delo, uspešno sodelovanje s sošolci	110	1	5	3,85	1,091
Dobro organiziran čas	110	3	5	4,76	0,506
Organizirano učenje, upoštevanje pravilnih metod ter smotrna priprava na izpit	110	2	5	4,27	0,777
Dobre učne navade	110	1	5	4,29	0,892
Dobre delovne navade	110	3	5	4,69	0,602
Drugo	4	3	5	4,00	1,155

Tabela 3. Značilnosti študijskega programa

ZNAČILNOSTI ŠTUDIJSKEGA PROGRAMA – Uspešno usklajevanje dvojne kariere	N	Minimum	Maximum	Povprečje	Standardni odklon
Zahtevnost študijskega programa	110	2	5	4,35	0,747
Obseg vseh študijskih obremenitev	110	2	5	4,25	0,771
Obseg obveznih študijskih vsebin	110	2	5	4,31	0,714
Možnosti prilagoditve študijskih obveznosti	110	3	5	4,69	0,602
Fleksibilnost višje/visokošolskega zavoda	110	3	5	4,56	0,657
Drugo	4	3	5	4,00	1,155

Tabela 4. Značilnosti športne aktivnosti

ZNAČILNOSTI ŠPORTNE AKTIVNOSTI – Uspešno usklajevanje dvojne kariere	N	Minimum	Maximum	Povprečje	Standardni odklon
Obseg treningov	110	2	5	4,29	0,782
Število tekmovalnih dni letno	110	2	5	4,24	0,789
Število dni odsotnosti od študijskih obveznosti	110	2	5	4,00	0,857
Fizična zahtevnost športa	110	2	5	3,89	0,871
Oddaljenost bivanja od objektov za trening	110	1	5	4,11	0,871
Nivo tekmovalnosti	110	2	5	3,89	0,892
Število dni priprav letno	110	3	5	4,04	0,716
Čas, porabljen za fizioterapijo	110	1	5	3,09	1,019
Čas, porabljen za regeneracijo (poleg nočnega počitka)	110	1	5	3,60	1,127
Čas, porabljen za individualno psihološko pripravo	110	2	5	3,55	0,874
Čas, porabljen za delo s športnim psihologom	110	1	5	3,11	1,026

4.2 Multivariantna analiza

V nadaljevanju predstavljamo multivariantne analize povezav med proučevanim spremenljivkami. Osnova za razumevanje medsebojnih vplivov med spremenljivkami in prvi ključni pogoj za izvajanje linearne regresijske analize je ugotavljanje medsebojne povezanosti med pari neodvisnih spremenljivk ter med neodvisnimi in odvisnimi spremenljivkami. V

tabelah prikazujemo povzetek regresijske analize (vrednosti korelacijskih koeficientov, vrednosti determinacijskih oziroma prilagojenih determinacijskih koeficientov), *F*-testa (ANOVA) s pomočjo katerih smo preverili hipoteze. Na podlagi dobljenih rezultatov smo hipoteze potrdili ali zavrgli.

Prva hipoteza se glasi:

H1: Na športnikovo izbiro študija vplivajo osebnostni dejavniki (sposobnosti, interesi, predhodni šolski uspeh, motivacija).

Za testiranje prve hipoteze H1 preverimo povezanost med spremenljivkama *Izbira študija – dvojna kariera (izbira_st_1)* in *Osebnostni dejavniki – dvojna kariera (oseb_dej_1)*. Povezanost med tema dvema spremenljivkama preverimo z naslednjim populacijskim regresijskim modelom in hipotezo.

Populacijski regresijski model:

$$izbira_st_1 = \beta_1 + \beta_2 * oseb_dej_1 + u$$

Hipoteza:

$$H_0: \beta_2 = 0$$

$$H_1: \beta_2 \neq 0$$

Hipotezo H1 smo testirali z linearno regresijsko analizo (metoda Enter), kjer je odvisna spremenljivka *Izbira študija – dvojna kariera (izbira_st_1)* in neodvisna spremenljivka *Osebnostni dejavniki – dvojna kariera (oseb_dej_1)*.

Tabela 5. Linearna regresija – H1

Povzetek modela

Model	R	R ²	Prilagojeni R ²	Standardna napaka ocene
1	0,276 ^a	0,076	0,068	0,56672

a. Neodvisne spremenljivke: Osebnostni dejavniki - dvojna kariera

ANOVA ^a

Model		Vsota kvadratov	sp	Povprečni kvadrat	F	p – vrednost
1	Regresija	2,864	1	2,864	8,918	,003 ^b
	Preostali	34,687	108	0,321		
	Skupaj	37,551	109			

a. Odvisna spremenljivka: Izbira študija - dvojna kariera

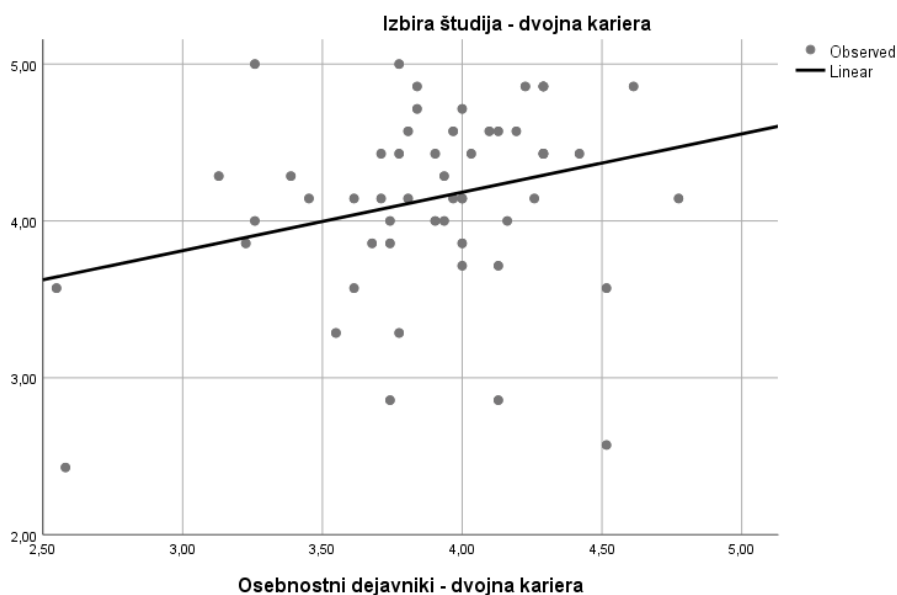
b. Neodvisne spremenljivke: Osebnostni dejavniki - dvojna kariera

Koeficienti ^a

Model		Nestand. koeficienti		Stand. koeficienti	t	p – vrednost
		β	St. napaka	Beta		
1	(Konstanta)	2,694	0,488		5,519	0,000
	Osebnostni dejavniki - dvojna kariera	0,372	0,125	0,276	2,986	0,003

a. Odvisna spremenljivka: Izbira študija - dvojna kariera

V tabeli 5 multipli korelacijski koeficient R kaže jakost povezanosti med odvisno spremenljivko *Izbira študija – dvojna kariera* (*izbira_st_1*) in neodvisno spremenljivko *Osebnostni dejavniki – dvojna kariera* (*oseb_dej_1*). Multipli korelacijski koeficient R znaša 0,276, kar kaže na nizko povezanost. Multipli determinacijski koeficient pojasnjuje, da je 6,8 % celotne variance uspelo pojasniti z vplivom neodvisne spremenljivke, kar predstavlja 93,2 % nepojasnenega vpliva. Na podlagi dobljenih rezultatov in vrednosti regresijskih koeficientov β lahko hipotezo **H1 potrdimo** in zaključimo, da na odvisno spremenljivko *Izbira študija – dvojna kariera* vpliva *Osebnostni dejavniki – dvojna kariera*.

Slika 8. Linearna povezanost odvisne spremenljivke *Izbira študija – dvojna kariera* in neodvisne spremenljivke *Osebnostni dejavniki – dvojna kariera*

Slika 8 prikazuje linearno povezanost med odvisno spremenljivko *Izbira študija – dvojna kariera* in neodvisno spremenljivko *Osebnostni dejavniki – dvojna kariera*. Vidimo, da gre za pozitivno in linearno povezanost odvisne spremenljivke *Izbira študija – dvojna kariera* in neodvisne spremenljivke *Osebnostni dejavniki – dvojna kariera*.

Druga hipoteza se glasi:

H2: Na športnikovo izbiro študija vplivajo značilnosti študijskega programa (zahtevnost, obseg študijskih obremenitev, možne prilagoditve).

Za testiranje druge hipoteze H2 preverimo povezanost med spremenljivkama *Izbira študija – dvojna kariera* (*izbira_st_1*) in *Značilnosti študijskega programa – dvojna kariera* (*znac_studij_1*). Povezanost med tema dvema spremenljivkama preverimo z naslednjim populacijskim regresijskim modelom in hipotezo.

Populacijski regresijski model:

$$izbira_st_1 = \beta_1 + \beta_2 * znac_studij_1 + u$$

Hipoteza:

$$H_0: \beta_2 = 0$$

$$H_1: \beta_2 \neq 0$$

Hipotezo H2 smo testirali z linearno regresijsko analizo (metoda Enter), kjer je odvisna spremenljivka *Izbira študija – dvojna kariera (izbira_st_1)* in neodvisna spremenljivka *Značilnosti študijskega programa – dvojna kariera (znac_studij_1)*.

Tabela 6. Linearna regresija – H2

Povzetek modela				
Model	R	R ²	Prilagojeni R ²	Standardna napaka ocene
1	0,273 ^a	0,074	0,066	0,56730

a. Neodvisne spremenljivke: Značilnosti študijskega programa - dvojna kariera

ANOVA ^a

Model	Vsota kvadratov	sp	Povprečni kvadrat	F	p vrednost
1 Regresija	2,794	1	2,794	8,681	0,004 ^b
Preostali	34,757	108	0,322		
Skupaj	37,551	109			

a. Odvisna spremenljivka: Izbira študija - dvojna kariera

b. Neodvisne spremenljivke: Značilnosti študijskega programa - dvojna kariera

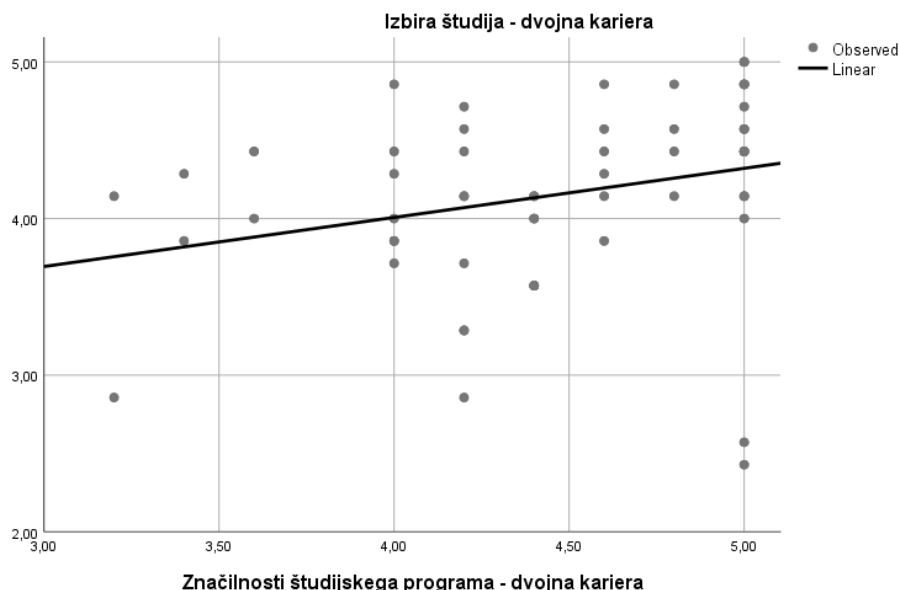
Koeficienti ^a

Model	Nestand. koeficienti		Stand. koeficienti	t	p vrednost
	β	St. napaka	Beta		
1 (Konstanta)	2,754	0,475		5,802	0,000
Značilnosti študijskega programa - dvojna kariera	0,313	0,106	0,273	2,946	0,004

a. Odvisna spremenljivka: Izbira študija - dvojna kariera

V tabeli 6 multipli korelacijski koeficient *R* kaže jakost povezanosti med odvisno spremenljivko *Izbira študija – dvojna kariera (izbira_st_1)* in neodvisno spremenljivko *Značilnosti študijskega programa – dvojna kariera (znac_studij_1)*. Multipli korelacijski koeficient *R* znaša 0,273, kar kaže na nizko povezanost. Multipli determinacijski koeficient pojasnjuje, da je 6,6 % celotne variance uspelo pojasniti z vplivom neodvisne spremenljivke, kar predstavlja 93,4 % nepojasnenega vpliva. Na podlagi dobljenih rezultatov in vrednosti regresijskih koeficientov β lahko hipotezo **H2 potrdimo** in zaključimo, da na odvisno

spremenljivko *Izbira študija – dvojna kariera* vpliva *Značilnosti študijskega programa – dvojna kariera*.

Slika 9. Linearna povezanost odvisne spremenljivke *Izbira študija – dvojna kariera* in neodvisne spremenljivke *Značilnosti študijskega programa – dvojna kariera*

Slika 9 prikazuje linearno povezanost med odvisno spremenljivko *Izbira študija – dvojna kariera* in neodvisno spremenljivko *Značilnosti študijskega programa - dvojna kariera*. Vidimo, da gre za pozitivno in linearno povezanost odvisne spremenljivke *Izbira študija – dvojna kariera* in neodvisne spremenljivke *Značilnosti študijskega programa – dvojna kariera*.

Tretja hipoteza se glasi:

H3: Na športnikovo izbiro študija vplivajo tudi značilnosti športne aktivnosti (obseg treningov, tekmovanj, odsotnosti, fizična zahtevnost športa, oddaljenost bivanja od objektov za trening, nivo tekmovanja, motiviranost za šport, uspeh pri športu).

Za testiranje tretje hipoteze H3 preverimo povezanost med spremenljivkama *Izbira študija – dvojna kariera* (*izbira_st_1*) in *Značilnosti športne aktivnosti – dvojna kariera* (*sport_akt_1*). Povezanost med tema dvema spremenljivkama preverimo z naslednjim populacijskim regresijskim modelom in hipotezo.

Populacijski regresijski model:

$$izbira_st_1 = \beta_1 + \beta_2 * sport_akt_1 + u$$

Hipoteza:

$$H_0: \beta_2 = 0$$

$$H_1: \beta_2 \neq 0$$

Hipotezo H3 smo testirali z linearno regresijsko analizo (metoda Enter), kjer je odvisna spremenljivka *Izbira študija – dvojna kariera (izbira_st_1)* in neodvisna spremenljivka *Značilnosti športne aktivnosti – dvojna kariera (sport_akt_1)*.

Tabela 7. Linearna regresija – H1.3

Povzetek modela				
Model	R	R²	Prilagojeni R²	Standardna napaka ocene
1	0,149 ^a	0,022	0,013	0,58309

a. Neodvisne spremenljivke: Značilnosti športne aktivnosti - dvojna kariera

ANOVA ^a

Model	Vsota kvadratov	sp	Povprečni kvadrat	F	p – vrednost
1 Regresija	0,832	1	0,832	2,446	,121 ^b
Preostali	36,719	108	0,340		
Skupaj	37,551	109			

a. Odvisna spremenljivka: Izbira študija - dvojna kariera

b. Neodvisne spremenljivke: Značilnosti športne aktivnosti - dvojna kariera

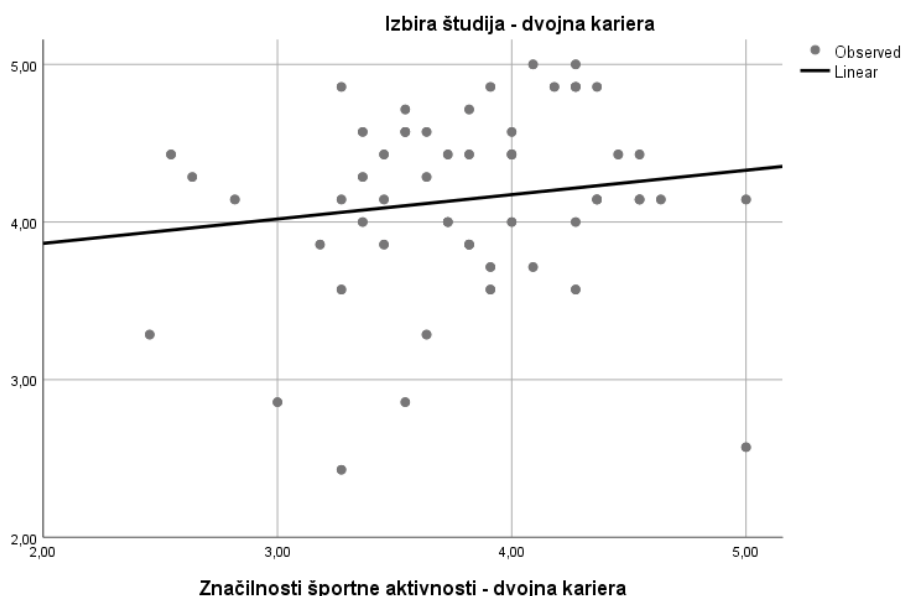
Koeficienti ^a

Model	Nestand. koeficienti		Stand. koeficienti		t	p – vrednost
	β	St. napaka	Beta			
1 (Konstanta)	3,555	0,380			9,357	0,000
Značilnosti športne aktivnosti - dvojna kariera	0,155	0,099	0,149		1,564	0,121

a. Odvisna spremenljivka: Izbira študija - dvojna kariera

V tabeli 7 multipli korelacijski koeficient *R* kaže jakost povezanosti med odvisno spremenljivko *Izbira študija – dvojna kariera (izbira_st_1)* in neodvisno spremenljivko *Značilnosti športne aktivnosti – dvojna kariera (sport_akt_1)*. Multipli korelacijski koeficient *R* znaša 0,149, kar kaže na neznatno povezanost. Multipli determinacijski koeficient pojasnjuje, da je 1,3 % celotne variance uspelo pojasniti z vplivom neodvisne spremenljivke,

kar predstavlja 98,7 % nepojasnjene vpliva. V Tabeli 7 je p -vrednost $0,121 > 0,05$ in pri 5 % tveganju trdimo, da je naš model ni dober. Na podlagi dobljenih rezultatov in vrednosti regresijskih koeficientov β hipoteze **H3 ne potrdimo** in zaključimo, da na odvisno spremenljivko *Izbira študija – dvojna kariera* ne vpliva *Značilnosti športne aktivnosti – dvojna kariera*.

Slika 10. Linearna povezanost odvisne spremenljivke *Izbira študija – dvojna kariera* in neodvisne spremenljivke *Značilnosti športne aktivnosti – dvojna kariera*

Slika 10 prikazuje linearno povezanost med odvisno spremenljivko *Izbira študija - dvojna kariera* in neodvisno spremenljivko *Značilnosti športne aktivnosti – dvojna kariera*. Vidimo, da gre za pozitivno in linearno povezanost odvisne spremenljivke *Izbira študija - dvojna kariera* in neodvisne spremenljivke *Značilnosti športne aktivnosti – dvojna kariera*.

Raziskovalna hipoteza se glasi:

Na športnikovo izbiro študija vplivajo osebni dejavniki, značilnosti študijskega programa in značilnosti športne kariere.

Za testiranje raziskovalne hipoteze preverimo povezanost med spremenljivkami *Izbira študija – dvojna kariera* (*izbira_st_1*), *Osebni dejavniki – dvojna kariera* (*oseb_dej_1*), *Značilnosti študijskega programa – dvojna kariera* (*znac_studij_1*) in *Značilnosti športne aktivnosti – dvojna kariera* (*sport_akt_1*). Povezanost med temi spremenljivkami preverimo z naslednjim populacijskim regresijskim modelom in hipotezo.

Populacijski regresijski model:

$$izbira_st_1 = \beta_1 + \beta_2 * oseb_dej_1 + \beta_3 * znac_studij_1 + \beta_4 * sport_akt_1 + u$$

Hipoteza:

$$H_0: \beta_2 = 0$$

$$\beta_3 = 0$$

$$\beta_4 = 0$$

H_1 : Vsaj ena od domnev v H_0 ne velja

Raziskovalno hipotezo smo testirali z linearno regresijsko analizo (metoda Enter), kjer je odvisna spremenljivka *Izbira študija – dvojna kariera (izbira_st_1)* in neodvisne spremenljivke: *Osebnostni dejavniki – dvojna kariera (oseb_dej_1)*, *Značilnosti študijskega programa – dvojna kariera (znac_studij_1)* in *Značilnosti športne aktivnosti – dvojna kariera (sport_akt_1)*.

Tabela 8. Linearna regresija

Povzetek modela				
Model	R	R²	Prilagojeni R²	Standardna napaka ocene
1	0,350 ^a	0,122	0,098	0,55757

a. Neodvisne spremenljivke: Značilnosti športne aktivnosti - dvojna kariera, Osebnostni dejavniki - dvojna kariera, Značilnosti študijskega programa - dvojna kariera

ANOVA ^a

Model		Vsota kvadratov	sp	Povprečni kvadrat	F	p – vrednost
1	Regresija	4,598	3	1,533	4,930	0,003 ^b
	Preostali	32,953	106	0,311		
	Skupaj	37,551	109			

a. Odvisna spremenljivka: Izbira študija - dvojna kariera

b. Neodvisne spremenljivke: Značilnosti športne aktivnosti - dvojna kariera, Osebnostni dejavniki - dvojna kariera, Značilnosti študijskega programa - dvojna kariera

Koeficienti ^a

Model		Nestand. koeficienti		Stand. koeficienti		p – vrednost
		β	St. napaka	Beta	t	
1	(Konstanta)	1,919	0,594		3,230	0,002
	Osebnostni dejavniki - dvojna kariera	0,326	0,136	0,242	2,399	0,018
	Značilnosti študijskega programa - dvojna kariera	0,279	0,120	0,243	2,331	0,022
	Značilnosti športne aktivnosti - dvojna kariera	-0,075	0,115	-0,072	-0,647	0,519

a. Odvisna spremenljivka: Izbira študija - dvojna kariera

V tabeli 8 multipli korelacijski koeficient R kaže jakost povezanosti med odvisno spremenljivko *Izbira študija – dvojna kariera* in neodvisnimi spremenljivkami *Osebnostni dejavniki – dvojna kariera*, *Značilnosti športne aktivnosti – dvojna kariera* in *Značilnosti študijskega programa – dvojna kariera*. Multipli korelacijski koeficient R znaša 0,350, kar kaže na nizko povezanost. Multipli determinacijski koeficient pojasnjuje, da je 9,8 % celotne variance uspelo pojasniti z vplivom neodvisnih spremenljivk, kar predstavlja 90,2 % nepojasnjene vpliva. V Tabeli ANOVA je p -vrednost $0,003 < 0,05$ in lahko pri 5 % tveganju trdimo, da je naš model dober. Na podlagi dobljenih rezultatov in vrednosti regresijskih koeficientov β lahko **raziskovalno hipotezo delno potrdimo** in zaključimo, da na odvisno spremenljivko *Izbira študija – dvojna kariera* vplivata spremenljivki *Osebnostni dejavniki – dvojna kariera* in *Značilnosti športne kariere – dvojna kariera*. Na odvisno spremenljivko *Izbira študija – dvojna* pa ne vpliva spremenljivka *Značilnosti študijskega programa – dvojna kariera*.

V tabeli 9 predstavimo multivariantne analize povezav med proučevanimi spremenljivkami. Predstavljene so Pearsonove korelacije med spremenljivkami *Osebnostni dejavniki – dvojna kariera*, *Izbira študija – dvojna kariera*, *Značilnosti študijskega programa – dvojna kariera* in *Značilnosti športne aktivnosti – dvojna kariera*.

Tabela 9. Korelacijska matrika

		Izbira študija - dvojna kariera	Osebnostni dejavniki - dvojna kariera	Značilnosti študijskega programa - dvojna kariera	Značilnosti športne aktivnosti - dvojna kariera
Izbira študija - dvojna kariera	Pearsonova korelacija	1	0,276**	0,273**	0,149
	p – vrednost		0,003	0,004	0,121
	N	110	110	110	110
Osebnostni dejavniki - dvojna kariera	Pearsonova korelacija		1	0,267**	0,427**
	p – vrednost			0,005	0,000
	N		110	110	110
Značilnosti študijskega programa - dvojna kariera	Pearsonova korelacija			1	0,483**
	p – vrednost				0,000
	N			110	110
Značilnosti športne aktivnosti - dvojna kariera	Pearsonova korelacija				1
	p – vrednost				
	N				110

** . Korelacija je značilna pri stopnji 0.01 (2-stransko).

Tabela 9 prikazuje rezultate korelacijske matrike za spremenljivke *Izbira študija – dvojna*, *Osebnostni dejavniki – dvojna kariera*, *Značilnosti študijskega programa – dvojna kariera* in *Značilnosti športne aktivnosti – dvojna kariera*. Rezultati korelacijske matrike izbire študija dvojne kariere kažejo, da ima na osebnostne dejavnike dvojne kariere nizek vpliv (linearna, pozitivna in nizka povezanost). Vpliv na izbiro študija - dvojne kariere ima tudi značilnosti študijskega programa (linearna, pozitivna in nizka povezanost). Pozitiven vpliv na osebnostne dejavnike dvojne kariere ima tudi značilnosti študijskega programa (linearna, pozitivna in nizka povezanost). Osebnostni dejavniki dvojne kariere vplivajo na značilnost športne aktivnosti (linearna, pozitivno in srednja povezanost). Značilnosti študijskega programa vplivajo na značilnost športne aktivnosti (linearna, pozitivna in srednja povezanost).

Iz korelacijske matrike (tabela 9) je razvidno, da so neodvisne spremenljivke *Osebnostni dejavniki – dvojna kariera*, *Značilnosti študijskega programa – dvojna kariera* in *Značilnosti športne aktivnosti – dvojna kariera* povezane z odvisno spremenljivko *Izbira študija – dvojna kariera*. Neodvisne spremenljivke *Osebnostni dejavniki – dvojna kariera* in *Značilnosti študijskega programa – dvojna kariera* ter *Osebnostni dejavniki – dvojna kariera* in *Značilnosti športne aktivnosti – dvojna kariera* ter *Značilnosti študijskega programa – dvojna kariera* in *Značilnosti športne aktivnosti – dvojna kariera* pa so tudi povezane med sabo.

5 Zaključek

Namen raziskave je bilo ugotoviti kateri dejavniki vplivajo na uspešno usklajevanje dvojne kariere. Izvedli smo spletno anketo med 112 slovenskimi športniki. Anketirani so bili amaterski vrhunski športniki, ki se ali so se ukvarjali z usklajevanjem športne in akademske kariere.

Na podlagi raziskovalnega vprašanja *»Na športnikovo izbiro študija vplivajo osebni dejavniki, značilnosti študijskega programa in značilnosti športne kariere.«* smo ugotovili, da na športnikovo izbiro študija vplivajo osebni dejavniki (sposobnosti, interesi, predhodni šolski uspeh, motivacija). Na športnikovo izbiro študija vplivajo značilnosti študijskega programa (zahtevnost, obseg študijskih obremenitev, možne prilagoditve) in na športnikovo izbiro študija ne vplivajo značilnosti športne aktivnosti (obseg treningov, tekmovanj, odsotnosti, fizična zahtevnost športa, oddaljenost bivanja od objektov za trening, nivo tekmovanja, motiviranost za šport, uspeh pri športu).

S korelacijsko matriko izbire študija - dvojne kariere smo ugotovili, da ima izbira študija dvojne kariere na osebne dejavnike nizek vpliv (linearna, pozitivna in nizka povezanost). Vpliv na izbiro dvojne kariere imajo tudi značilnosti študijskega programa (linearna, pozitivna in nizka povezanost). Pozitiven vpliv na osebne dejavnike pri dvojni karieri imajo tudi značilnosti študijskega programa (linearna, pozitivna in nizka povezanost). Osebni dejavniki za izbiro dvojne kariere vplivajo na značilnosti športne aktivnosti (linearna, pozitivna in srednja povezanost). Značilnosti študijskega programa vplivajo na značilnosti športne aktivnosti (linearna, pozitivna in srednja povezanost).

Raziskovalno vprašanje smo delno potrdili. To pomeni, da smo delno potrdili povezavo med športnikovo uspešnostjo pri študiju, osebnostnimi dejavniki, značilnostjo študijskega programa in značilnostmi športne aktivnosti. Hipotezo H1 smo potrdili, saj obstaja povezava med izbiro študija in osebnostnimi dejavniki. Hipotezo H2 smo tudi potrdili, saj obstaja povezava med izbiro študija in značilnostjo študijskega programa. Hipoteze H3 nismo potrdili, saj ne obstaja povezava med izbiro študija in značilnosti športne aktivnosti.

Iz raziskave smo ugotovili, da so bili anketiranci zadovoljni z dejavniki izbire študija. Najbolj so bili zadovoljni z razumevanjem izobraževalne organizacije za športno udejstvovanje in podporo pri izobraževanju. K uspešnemu usklajevanju dvojne kariere so pripomogli tudi osebni dejavniki, kot so dobro organiziran čas, dobre delovne navade, vztrajnost in interes za študij. Na značilnosti študijskega programa za uspešno usklajevanje dvojne kariere so najbolj vplivale možnosti prilagoditve študijskih obveznosti, fleksibilnost višje/visokošolskega zavoda ter zahtevnost študijskega programa.

Višje oziroma visokošolskim zavodom priporočam, naj upoštevajo dejavnike za prilagajanje študija športnikom, saj se bo s tem povečala izobrazba športnikov. Posledično se bo zmanjšalo breme usklajevanja študija in športa, saj je pomembno, da športniki med vrhunsko kariero končajo študij, saj bodo tako športniki po končani športni karieri lažje zaposljivi.

Reference

1. Aquilina, D. in Henry, I. (2010). Elite athletes and university education in Europe: A review of policy and practice in higher education in the European Union Member States. *International Journal of Sport policy*, 1(1), 24-47.
2. Bednarik, J., Ferencak, M. in Turšič, N. (2002). *Nekatere socialno-ekonomske značilnosti slovenskih športnikov in športnic*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
3. Bon, M. (2011). A Sports Career and Education: Characteristics of participants in specialised handball classes. *Kinesiologia Slovenica*, 17(1), 15-27.
4. Brečko, D. (2006). *Načrtovanje kariere kot dialog med organizacijo in posameznikom*. Ljubljana: Planet GV.
5. Brewer, B. W., Van Raalte, J. L. in Petitpas, A. J. (2000). *Self-identity in sport career transitions*. V D. Lavallee in P. Wylleman (ur.), *Career transitions in sport: International perspective*. Morgantown: Fitness Information Technology.
6. Capranica, L., Foerster, J., Keldorf, O., Leseur, V., Vandewalle, P., Duopona Topic, M., Abelkals, I., Keskitalo, R., Kozsla, T., Figueiredo, A. in Guidotti, F. (2015). The European athlete as student network («EAS»). Prioritising dual career of European student – athletes. *Kinesiologia Slovenica*, 21(2), str 5 – 10.
7. Corrado, L., Tessitore, A., Capranica, L., Rauter, S. in Doupona Topic, M. (2012). Motivation for a dual career: Italian and Slovenian student-athletes. *Kinesiologia Slovenica*, 18(3), 47-56.
8. Ceci Erpič, S. (2002a). *Konec športne kariere: razvojno-psihološki in športno-psihološki vidiki*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
9. Clow, C. T. (2000). *Student-athletes' perceived value of education: Effects of a career exploration intervention*. Doctor Dissertation, Auburn: Auburn University.
10. Fuchs X., Wagner, H., Hannola, H., Niemisalo, N., Pehme, A., Puhke, R., Marinsek, M., Stermecki, A., Svetec, D., Brown, A., Capranica, L. in Guidotti, F. (2016). European student-athletes' perceptions on dual career outcomes and services. *Kinesiologia Slovenica*, 22(2), 31-48.
11. Gaston-Gayles, J. L. (2005). Academic exploitation. The adverse impact of college athletics on the educational success of minority student-athletes. *Seattle Journal for Social Justice*, 10(1), 509-583.
12. Guidotti, F., Lupo, C., Cortis, C., Baldassarre, A. in Capranica, L. (2014). Italian teachers' perceptions regarding talented atypical students: a preliminary study. *Kinesiologia Slovenica*, 20(3), 36 – 46.
13. Jameson, M. (2007). *Stereotype threat impacts college athletes' academic performance*. Connecticut: Wesleyan university.
14. Jurak, G., Bednarik, J., Plestenjak, G., Kolar, E., Jagodic, T. in Kovač, M. (2007). *Sponzorske možnosti slovenskega športa*. V Jurak G. Nekateri kazalniki
15. Jurak, G., Kovač, M. in Strel, J. (2003). *Učne možnosti perspektivnih športnikov*. V Jurak G., Kovač M. in Strel J., *Športno nadarjeni otroci in dijaki v šoli: analiza nekaterih organizacijskih modelov in priprava strokovnih podlag za nekatere posebne organizacijske oblike v vzgoji in izobraževanju*. Ljubljana, Fakulteta za šport.
16. Kovač, M., Jurak, G. in Strel, J. (2004). Možnosti enakopravnega izobraževanja za dijake športnike. *Šport*, 52(4), 13-15.
17. Kovač, M., Kolar, E., Bednarik, J. in Doupona Topič, M. (2005). *Vpliv vrhunskih rezultatov na razvoj športa, nacionalno identifikacijo in prepoznavnost Slovenije v Evropi in svetu*. V M. Kovač

- in G. Starc (ur.), *Šport in nacionalna identifikacija Slovencev*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologinjo.
18. Mikolavčič, M. (2010). *Poklicna kariera vrhunškega športnika po končani športni poti*. (Diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za šport.
19. Ogilvie, B. C. in Taylor, J. (1993). *Career termination issues among elite athletes. Handbook of research on sport psychology* (761-779). New York: Macmillan publishing company.
20. Pettaway Willis, K. J. (2005). *Female basketball student- athletes motivation: Analyzing academic standing and ethnicity at Atlantic coast conference institutions*. Doctoral dissertation, Florida: The Florida state University.
21. Simons, H. D., Van Rhee, D. in Covington, M. V. (1999). Academic motivation and the student athlete. *Journal of College Student Development*, 40(2), 151-162.
22. Sivec, J. (2005). *Povezanost socialnih dejavnikov z uspešnostjo slovenskih vrhunskih športnikov in športnic*. (Magistrska naloga). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Mojca Braz mag. je je doktorska študenta na Fakulteti za komercialne in poslovne vede v Celju. Zaposlena je kot direktorica projektnega biroja Eldata d.o.o., opravlja pa delo v nadzornem svetu Družbe Arboretum.

Doc. dr. Mateja Gorenc je diplomirana inženirka matematike, magistrica financ in računovodstva, magistrica poslovnih ved ter doktorica poslovnih ved. Je certificirana preiskovalka prevar na področju financ in računovodstva. Zaposlena je v sektorju informacijskih tehnologij, v službi za programiranje in upravljanje z aplikacijami. Je predavateljica Poslovne matematike in Statistike na Mednarodni fakulteti za družbene in poslovne študije ter predavateljica za predmeta Matematika in Statistika za preiskovalce prevar na Visoki šoli za računovodstvo in finance.

Abstract:

Successful Coordination of Top Athletes' Dual Careers

Research Question: What factors influence a successful coordination of top athletes' dual careers?

Purpose: The purpose of successfully coordinating the dual careers of top athletes is to obtain education during a sports career. The acquired education helps to increase the employability of the athlete after his / her sports career.

Method: We used a quantitative method of research, descriptive analysis, linear and multiple analysis. The statistical analysis was performed with the help of the SPSS statistical programme.

Results: The research found that a successful coordination of a dual career is influenced by personality factors and characteristics of the study programme.

Organization: Colleges and higher education institutions should be aware that they have to adapt the studies to the athletes, as this will increase the education level of the latter.

Society: Athletes will be more employable after completing their sports careers.

Originality: Based on the data and findings obtained, suggestions have been made to improve the dual careers of athletes in Slovenia.

Limitations / Further Research: The study was limited to only interviewing Slovenian top athletes.

Key words: dual career of athletes, career in sports, student athlete, decision to study, academic success, student status, distance learning, evaluation of study adjustments to athletes.

Copyright (c) Mojca BRAZ, Mateja GORENC

Creative Commons License

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.